

POSTANOWIENIE

12 września 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Władysław Pawlak

na posiedzeniu niejawnym 12 września 2024 r. w Warszawie
w sprawie z powództwa A. S., J. S. i T. S.
przeciwko Bankowi [...] o zapłatę,
na skutek skargi kasacyjnej Banku [...]
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie
z 11 lipca 2023 r., V ACa 590/22,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od pozwanego na rzecz powodów kwotę 2700 (dwa tysiące siedemset) zł, z odsetkami ustawowymi za opóźnienie za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia pozwanemu niniejszego orzeczenia do dnia zapłaty, tytułem kosztów postępowania kasacyjnego.**

(E.C.)

UZASADNIENIE

W związku ze skargą kasacyjną pozwanego Banku od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 11 lipca 2023 r., sygn. akt V ACa 590/22 Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność

postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Tylko na tych przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Dopuszczenie i rozpoznanie skargi kasacyjnej ustrojowo i procesowo jest uzasadnione jedynie w tych sprawach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne. Zatem nie w każdej sprawie, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania. Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie rozpoznaje sprawy, a jedynie skargę, będącą szczególnym środkiem zaskarżenia. W judykaturze Sądu Najwyższego, odwołującej się do orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu, jeszcze w okresie obowiązywania kasacji zostało utrwalone stanowisko, że ograniczenie dostępności i dopuszczalności kasacji nie jest sprzeczne z Konstytucją RP, ani z wiążącymi Polskę postanowieniami konwencji międzynarodowych (por. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 17 stycznia 2001 r., III CZP 49/00, OSNC 2001, Nr 4, poz. 53).

Podstawowym celem postępowania kasacyjnego jest ochrona interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni oraz wkład Sądu Najwyższego w rozwój prawa i jurysprudencji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000, nr 7-8, poz. 147).

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej skarżący oparł na przesłankach uregulowanych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c. Przesłanki te nie zostały jednak spełnione.

Według ugruntowanego orzecznictwa Sądu Najwyższego, przedstawienie okoliczności uzasadniających rozpoznanie skargi kasacyjnej ze względu na przesłankę istotnego zagadnienia prawnego polega na sformułowaniu tego zagadnienia i wskazaniu argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Musi przy tym chodzić o zagadnienie nowe, dotychczas nierozpatrywane w judykaturze, które zarazem ma znaczenie dla rozpoznania wniesionej skargi kasacyjnej oraz innych podobnych spraw (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001, II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz.11, z dnia 11 stycznia 2002, III CKN

570/01, OSNC 2002, nr 12, poz. 151, z dnia 21 czerwca 2016 r., V CSK 21/16, nie publ., z dnia 15 czerwca 2016 r., V CSK 4/16, nie publ.).

Istotnych zagadnień prawnych skarżący upatruje w konieczności wyjaśnienia: 1) czy w przypadku umów kredytu indeksowanego (waloryzowanego) do kursu waluty obcej, zawartych po wejściu w życie nowelizacji k.c. w dniu 24 stycznia 2009 r., zmieniającej art. 358 § 2 k.c., „stwierdzenie przez Sąd niedozwolonego charakteru (abuzowność) norm, regulujących odesłanie do konkretnego źródła pochodzenia kursu walutowego (kurs kupna i sprzedaży, tzw. klauzula *spreadu*), skutkuje koniecznością dokonania wykładni postanowień umowy z pominięciem klauzuli *spreadu* oraz stwierdzeniem, że umowa podlega wykonaniu, z wykorzystaniem do przeliczeń kursu średniego waluty indeksacji publikowanego przez Narodowy Bank Polski (dalej: „NBP”), aktualnego na dzień danej operacji finansowej ; 2) czy zakaz zmiany wyroku na niekorzyść strony wnoszącej apelację, wynikający z art. 384 k.p.c., obejmuje również zakaz wydania wyroku kształtującego sytuację strony wnoszącej apelację w sposób mniej korzystny niż wynikałoby to z wyroku Sądu pierwszej instancji, w szczególności czy dopuszczalne jest stwierdzenie przez Sąd drugiej instancji, że określona czynność prawna w postaci umowy kredytu upada w całości, gdy Sąd pierwszej instancji uwzględnił roszczenie o zapłatę przy założeniu obowiązywania umowy, tyle że z pominięciem indeksacji (waloryzacji) kredytu (stwierdził jedynie częściową bezskuteczność tej czynności), a jedyną stroną wnoszącą apelację był pozwany kredytodawca; 3) czy jest zgodne z art. 378 § 1 k.p.c., stwierdzenie niedozwolonego charakteru w rozumieniu art. 385¹ k.c. (abuzowność), części jej postanowień, dotyczących indeksacji (waloryzacji) kredytu do waluty obcej, jeżeli w wyroku Sądu pierwszej instancji uwzględnił roszczenie o zapłatę przy założeniu obowiązywania umowy, tyle że z pominięciem indeksacji (waloryzacji) kredytu, a od tego wyroku wywiódł apelację jedynie pozwany, nie podnosząc w niej twierdzeń o upadku umowy - czy też przeciwnie, takie rozstrzygnięcie stanowi wyjście poza granice apelacji (granice zaskarżenia), o których mowa w art. 378 § 1 k.p.c.; 4) czy dopuszczalne jest wyeliminowanie przez strony charakteru niedozwolonego w rozumieniu art. 385¹ k.c.(abuzowności) postanowień umowy kredytu dotyczących indeksacji (waloryzacji) do kursu waluty obcej, odsyłających do tabeli kursów walut

obcych banku - kredytodawcy, poprzez zastąpienie lub uzupełnienie ich, wskutek zawarcia aneksu do umowy, postanowieniami pozbawionymi abuzywnego charakteru, dającymi możliwość korzystania przez kredytobiorcę z dowolnie wybranego kursu, poprzez samodzielne nabywanie waluty obcej na poczet spłaty kredytu; 5) czy wykorzystanie kwoty wypłaconej na podstawie umowy kredytu na cele powiązane z działalnością gospodarczą, w szczególności na sfinansowanie zakupu nieruchomości na cel inwestycyjny, w związku z wynajmowaniem tej nieruchomości innym podmiotom gospodarczym w celu prowadzenia przez te podmioty działalności gospodarczej w kredytowanej nieruchomości, eliminuje możliwość uznania kredytobiorcy w stosunku prawnym wynikającym z umowy kredytu za konsumenta w rozumieniu art. 22¹ k.c. i eliminuje możliwość objęcia jego ochroną na podstawie przepisów chroniących konsumentów, w szczególności art. 385¹ k.c.; 6) czy w przypadku, gdy proces poinformowania konsumenta o ryzykach wynikających z wprowadzenia do umowy kredytu klauzul przewidujących indeksację (waloryzację) kursem waluty obcej, polegał na przedstawieniu konsumentowi szczegółowej informacji o ryzyku kursowym związanym z zaciągnięciem kredytu, a konsument potwierdził przekazanie tej szczegółowej i wyczerpującej informacji (wynikającej z procedur wewnętrznych Banku) poprzez złożenie pisemnego oświadczenia, to czy klauzule obciążające konsumenta ryzykiem kursowym mają charakter jednoznaczny i nie stanowią postanowień niedozwolonych w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c.; 7) czy norma zawarta w umowie kredytu indeksowanego (waloryzowanego) do kursu waluty obcej, zawierająca odesłanie do kursu określonego w tabeli kursowej publikowanej przez bank, podlega kontroli z punktu widzenia przesłanek abuzywności, czy też kontrola taka jest wyłączona na mocy art. 1 ust. 2 dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (dalej: „dyrektywa 93/13”), z uwagi na fakt, że publikowanie kursów walutowych przez banki oparte jest na ustawowej podstawie prawnej, tj. art. 111 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe (dalej: „pr. bank.”); 8) czy określenie niedozwolone postanowienia umowne w rozumieniu art. art. 385¹ § 1 i 2 k.c.; dotyczący określonych przez strony umowy norm postępowania- czy też przeciwnie, wyodrębnione redakcyjnie fragmenty tekstu umowy oraz czy

dopuszczalne jest wyeliminowanie z umowy całości kwestionowanych jednostek redakcyjnych w sytuacji, gdy stwierdzono abuzywność wyłącznie w odniesieniu do części zawartych tam norm; 9) czy norma zawarta w umowie kredytu indeksowanego (waloryzowanego) do kursu waluty obcej, regulująca odesłanie do konkretnego źródła pochodzenia kursu walutowego (tzw. „klauzula spreadu”), stanowi normę regulującą główne świadczenia stron w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. oraz czy norma ta należy do *essentialia negotii* umowy kredytu; 10) czy stwierdzenie przez Sąd niezwiązania konsumenta normą, zawartą w umowie kredytu indeksowanego (waloryzowanego) do kursu waluty obcej, regulującą odesłanie do konkretnego źródła pochodzenia kursu walutowego (kursu kupna i sprzedaży, tzw. klauzula spreadu), skutkuje również niezwiązaniem konsumenta normą, zgodnie z którą wartość wzajemnych świadczeń uzależniona jest od kursu waluty obcej (tzw. klauzula ryzyka) oraz czy niezwiązanie konsumenta klauzulą ryzyka skutkuje upadkiem umowy; 11) czy zgodna z zasadami proporcjonalności, równości i pewności prawa, wynikającymi z Konstytucji RP oraz z przepisów prawa unijnego, jak również z celem dyrektywy 93/13 oraz celami art. 385¹ § 2 k.c. wykładnia polegająca na twierdzeniu, że niezwiązanie stron klauzulą *spreadu*, ma rzekomo skutkować niezwiązaniem również klauzulą ryzyka, co z miałoby z kolei prowadzić do stwierdzenia nieważności całej umowy.

Oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na tym, że istnieje potrzeba wykładni przepisów budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów wymaga wykazania, że określony przepis prawa, mimo, iż budzi poważne wątpliwości, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje wyraźnie wskazane przez skarżącego rozbieżności w orzecznictwie w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych, które należy przytoczyć (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08, nie publ., z dnia 26 czerwca 2015 r., III CSK 77/15, nie publ., z dnia 20 maja 2016 r., V CSK 692/15, nie publ.).

Konieczność wykładni przepisów skarżący łączy z: 1) art. 358 § 2 k.c. odnośnie do tego czy przy dokonywaniu wykładni umów zawartych od 24 stycznia 2009 r., co do których stwierdzono abuzywność w zakresie normy zawartej w

umowie kredytu indeksowanego (waloryzowanego) do kursu waluty obcej, regulującą odesłanie do konkretnego źródła pochodzenia kursu walutowego (tzw. klauzula *spreadu*), dopuszczalne jest zastosowanie art. 358 § 2 k.c., który umożliwia dokonanie wykładni umowy kredytu indeksowanego (waloryzowanego) do waluty obcej, pozwalającej na jej wykonanie z pominięciem klauzuli *spreadu* oraz stwierdzeniem, że umowa podlega wykonaniu, z wykorzystaniem do przeliczeń kursu średniego waluty indeksacji publikowanego NBP; 2) art. 384 k.p.c. odnośnie do tego, czy zakaz zmiany wyroku na niekorzyść strony wnoszącej apelację, wynikający z tego przepisu, obejmuje również zakaz wydania wyroku kształtującego sytuację strony wnoszącej apelację w sposób mniej korzystny niż wynikałoby to z wyroku Sądu pierwszej instancji, w szczególności czy dopuszczalne jest stwierdzenie przez Sąd drugiej instancji, że określona czynność prawna w postaci umowy kredytu upada w całości, gdy Sąd pierwszej instancji stwierdził jedynie częściową bezskuteczność tej czynności, a jedyną stroną wnoszącą apelację był pozwany kredytodawca; 3) art. 378 § 1 k.p.c., co do tego, czy dopuszczalne jest w toku postępowania odwoławczego, stwierdzenie upadku umowy wskutek abuzywności części jej postanowień, jeżeli apelację od wyroku stwierdzającego, że umowa obowiązuje wywiodła jedynie strona pozwana i apelacja nie obejmowała żądania wywodzonego z twierdzenia, że umowa upada, czy też przeciwnie, takie rozstrzygnięcie stanowi wyjście poza granice apelacji (granice zaskarżenia), o których mowa w art. 378 § 1 k.p.c.; 4) art. 365 § 1 k.p.c. w zw. z art. 366 k.p.c. w zakresie tego, czy wiążąca moc orzeczenia rozciąga się również na treść jego uzasadnienia, w szczególności biorąc pod uwagę rozbieżne stanowisko judykatury w tym zakresie; 5) art. 385¹ § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 w kontekście tego, czy możliwe jest wyeliminowanie przez strony abuzywności postanowień umowy kredytu dotyczących indeksacji (waloryzacji) do kursu waluty obcej odsyłających do tabeli kursów walut obcych kredytodawcy, poprzez zastąpienie lub uzupełnienie ich wskutek zawarcia aneksu do umowy postanowieniami pozbawionymi abuzywnego charakteru, dającymi możliwość korzystania przez powoda z dowolnie wybranego kursu, poprzez samodzielne nabywanie waluty obcej na poczet spłaty kredytu 6) art. 385¹ § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 22¹ k.c., tj. czy może zostać objęty ochrona na podstawie art. 385¹ § 1 i 2 k.c.,

kredytobiorca, którego cel kredytowania pozostaje w związku z działalnością gospodarczą kredytobiorcy, w szczególności, jeżeli kredyt został przeznaczony na sfinansowanie zakupu nieruchomości na cel inwestycyjny, w związku z wynajmowaniem tej nieruchomości innym podmiotom gospodarczym w celu prowadzenia przez te podmioty działalności gospodarczej w kredytowanej nieruchomości: 7) art. 385¹ § 1 k.c. odnośnie do tego, czy: a) „postanowieniami” w rozumieniu tego przepisu są normy umowne, czy też jednostki redakcyjne; b) poinformowanie konsumenta o ryzykach wynikających z wprowadzenia do umowy kredytu klauzul przewidujących indeksację (waloryzację) kursem waluty obcej, polegające na przedstawieniu konsumentowi szczegółowej informacji o ryzyku kursowym związanym z zaciągnięciem kredytu, powoduje że klauzule obciążające konsumenta ryzykiem kursowym mają charakter jednoznaczny i nie stanowią postanowień niedozwolonych w rozumieniu art. art. 385¹ § 1 k.c., jeżeli konsument potwierdził przekazanie tej szczegółowej i wyczerpującej informacji (wynikającej z procedur wewnętrznych Banku) poprzez złożenie pisemnego oświadczenia; c) norma zawarta w umowie kredytu indeksowanego (waloryzowanego) do kursu waluty obcej, regulująca odesłanie do konkretnego źródła pochodzenia kursu walutowego (tzw. klauzula *spreadu*) stanowi główne świadczenie stron umowy kredytu indeksowanego (waloryzowanego) do waluty obcej w rozumieniu tego przepisu; 8) art. 353 § 1 k.c. w zw. z art. 69 ust. 1 - 2 pr. bank., w kontekście tego, czy norma zawarta w umowie kredytu indeksowanego (waloryzowanego) do kursu waluty obcej, regulująca odesłanie do konkretnego źródła pochodzenia kursu walutowego (tzw. klauzula *spreadu*) stanowi *essentialia negotii* umowy kredytu; 9) art. 385¹ § 2 k.c. w zw. z art. 7 ust. 1 i 8b dyrektywy 93/13 i art. 353¹ k.c. w zw. z art. 2, art. 32 ust. 3 i art. 32 ust. 1 Konstytucji, tj. czy rozstrzygnięcie w przedmiocie skutków abuzywności, zastosowane przez Sąd drugiej instancji (upadek umowy) stoi w sprzeczności z zasadą proporcjonalności, równości, pewności prawa oraz utrzymania w mocy umowy w zakresie niedotkniętym abuzywnością, a także pozostaje w sprzeczności z interesem innych konsumentów oraz konkurentów pozwanego, które to zasady wynikają z Konstytucji RP oraz z dyrektywy 93/13 i polskich przepisów implementujących tę dyrektywę; 10) art. 24 ust. 3 ustawy o NBP w zw. z art. 385¹ § 2 k.c., odnośnie do tego, czy art. 24 ust. 3 ustawy o NBP

stanowi przepis dyspozytywny, który umożliwia dokonanie wykładni umowy kredytu indeksowanego (waloryzowanego) do waluty obcej, pozwalającej na jej wykonanie, po stwierdzeniu niezwiązania konsumenta normą, zawartą w umowie kredytu indeksowanego (waloryzowanego) do kursu waluty obcej, regulujących odesłanie do konkretnego źródła pochodzenia kursu walutowego (tzw. klauzula spreadu).

Problematyka związana z art. 384, art. 365 k.p.c., art. 366 k.p.c. oraz art. 378 k.p.c. na kanwie podobnej - jak w tej sprawie - sytuacji procesowej została wyjaśniona w uzasadnieniu wyroku Sądu Najwyższego z 19 stycznia 2024 r., II CSKP 36/23. Z kolei kwalifikacja kredytobiorcy jako przedsiębiorcy była przedmiotem rozstrzygnięć i wyjaśnień w wyrokach Sądu Najwyższego z 8 listopada 2023 r., II CSKP 1580/22 i z 12 kwietnia 2024 r., II CSKP 1003/23. Jednak w niniejszej sprawie kwestia ta jest bezprzedmiotowa o tyle, że stan faktyczny sprawy nie daje podstaw do przyjęcia, że powodowie zaciągnęli sporny kredyt w związku z prowadzeniem działalności gospodarczej i na jej potrzeby. Powodom została bowiem udzielony kredyt hipoteczny dla osób fizycznych „M.” na zakup działki gruntu zabudowanej domem mieszkalnym wraz z udziałem w prawie użytkowania wieczystego innej działki gruntu stanowiącej drogę dojazdową co wynika z treści umowy (k. 30) i wniosków kredytowych (k. 279 i n.).

Natomiast pozostałe podnoszone we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania kwestie prawne i wątpliwości interpretacyjne zostały już wyjaśnione szczegółowo w orzecznictwie (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego w sprawach I CSK 2225/23, I CSK 2268/23, I CSK 2291/23 i I CSK 2334/23 oraz wyroki w sprawach II CSKP 957/23, II CSKP 1002/23, II CSKP 1956/22, II CSKP 2164/22 i II CSKP 2295/22, II CSKP 690/23).

Z powyższych przyczyn Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c.

O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c., art. 108 § 1 k.p.c., art. 391 § 1 k.p.c. i art. 398²¹ k.p.c., w zakresie zaś odsetek, opierając się na art. 98 § 1¹ k.p.c. w zw. z art. 19 ust. 1 i art. 31 ustawy z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 614) oraz przy uwzględnieniu

§ 2a rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 6 sierpnia 2014 r. w sprawie określenia brzmienia klauzuli wykonalności (jedn. tekst: Dz. U. z 2021 r., poz. 2324). Zasądzone koszty obejmują wynagrodzenie za zastępstwo procesowe ustalone według stawki minimalnej (§ 2 pkt 6 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych jedn. tekst: Dz. U. z 2023 r., poz. 1935).

Już tylko na marginesie należy wskazać, że w zdaniach odrębnych do uzasadnień wyroków w sprawach II CSKP 377/22 i II CSKP 395/22 oraz w zdaniach odrębnych do wyroków w sprawach II CSKP 616/22, II CSKP 701/22 i II CSKP 1511/22, podjęto próby rozwiązania zagadnień prawnych związanych z klauzulami przeliczeniowymi i klauzulami walutowymi, w tym klauzulami ryzyka walutowego - przy uwzględnieniu orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej - na tle konkretnych stanów faktycznych w odniesieniu do problematyki nieważności umów kredytowych indeksowanych i denominowanych do waluty obcej, zawieranych z konsumentami. Jednak w orzecznictwie Sądu Najwyższego i sądów powszechnych zaprezentowane tam koncepcje w ogóle nie przyjęły się.

(E.C.)

[a!]

